

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การประเมินความเปราะบางของพื้นที่โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในอำเภอฝักไ้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้คือ

- 1) เพื่อประเมินความเปราะบางของพื้นที่โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์
- 2) เพื่อหาแนวทางการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในตำบลอมฤต อำเภอฝักไ้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ที่ศึกษา

ตำบลอมฤต เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอฝักไ้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยตำบลอมฤต มีลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ไม่มีภูเขาและป่าไม้ มีแม่น้ำน้อยไหลผ่านกลางตำบล แบ่งตำบลอมฤต ออกเป็นสองฝั่ง ไหลผ่านหมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6 มีคลองบ้านอ้อไหลผ่านหมู่ที่ 8,9,10 เชื่อมต่อกับคลองขุนอินทร์ หมู่ที่ 11 มีคลองบางทองไหลผ่านหมู่ที่ 3, 4 และคลองทางไถไหลผ่านหมู่ที่ 4 พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม มีประมาณร้อยละ 60 ของพื้นที่ทั้งหมด และมีจำนวนประชากรทั้งหมด 1,988 คน แยกเป็นชาย 939 คน หญิง 1,049 คน และมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 699 ครัวเรือน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคือ รับจ้าง ค้าขาย และอื่นๆ ในพื้นที่ทำนาปีและนาปรัง โดยนาปี จะเริ่มปลายเดือนพฤษภาคม และไปเก็บเกี่ยวประมาณเดือนกันยายนถึงตุลาคม สำหรับนาปรังจะเริ่มต้นเดือนธันวาคมถึงเมษายน โดยข้าวที่ปลูกจะเป็นข้าว กข 41 และ กข 47 เป็นหลัก เน้นปลูกเพื่อขายเป็นส่วนใหญ่ ส่วนข้าว กข 51 จะเป็นข้าวที่ชาวนาส่วนใหญ่เริ่มสนใจนำข้าว กข 51 มาปลูกเพิ่มขึ้น เนื่องจากทนน้ำท่วมฉับพลัน

2. ผลการประเมินความเปราะบางของพื้นที่โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

2.1 การใช้ประโยชน์ที่ดิน (สิ่งปกคลุมดิน)

ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลอมฤต อำเภอฝักไ้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีพื้นที่คิดเป็น 242.51 ตารางกิโลเมตร หรือ 151,574 ไร่ โดยมีลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินมากที่สุดคือพื้นที่นาข้าว คิดเป็นพื้นที่ 194.72 ตารางกิโลเมตร หรือ 121,700 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 80.29 ของพื้นที่ทั้งหมด และมีลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินน้อยที่สุดคือ พื้นที่แหล่งน้ำ 6.16 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,850 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.54 ของพื้นที่ทั้งหมด สอดคล้องกับนิพันธ์ วิเชียรน้อย (2556) ที่

กล่าวว่าการใช้ที่ดินในชนบท คือ การใช้ที่ดินในชนบทจะมุ่งใช้ที่ดินเพื่อผลิตผลทางการเกษตร เช่น การเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์

2.2 ปริมาณน้ำฝนสูงสุด (พ.ศ. 2553 – 2559)

ปริมาณน้ำฝนในอำเภอฝักไ้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในช่วงปี 2553 – 2559 มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปี อยู่ในช่วง 2.50 - 487.70 มิลลิเมตร และมีปริมาณน้ำฝน เฉลี่ย 122.33 มิลลิเมตร ซึ่งปริมาณน้ำฝนเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยตรง โดยปริมาณน้ำฝนที่ตกในพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับปริมาณของน้ำในทางน้ำซึ่งส่งผลต่อการเกิดน้ำท่วมในพื้นที่นั้น พื้นที่ที่มีปริมาณฝนตกหนักย่อมจะมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยมากตามลำดับ สอดคล้องกับศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2554) เรื่อง ผลการคาดการณ์สภาพภูมิอากาศล่วงหน้า สามารถสรุปการเปลี่ยนแปลงลักษณะภูมิอากาศในพื้นที่ประเทศไทย พบว่าปริมาณน้ำฝนในแต่ละปีของเกือบทุกพื้นที่ที่จะเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจจะบ่งชี้ว่าปริมาณน้ำฝนที่ตกในแต่ละครั้งในอนาคตจะเพิ่มสูงขึ้นหรืออาจจะเรียกได้ว่าฝนที่ตกแต่ละครั้งจะตกหนัก มากขึ้นกว่าที่เป็นมาในอดีต ซึ่งหมายถึงความเสี่ยงต่อภาวะน้ำท่วมฉับพลัน น้ำหลาก และภัยธรรมชาติที่จะเกิดตามมาจากอุทกภัยอีกหลายชนิด ยกเว้นปี 2554 การเกิดน้ำท่วมในพื้นที่นั้นได้รับอิทธิพลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมจากพายุที่เคลื่อนตัวมาจากทะเลจีนใต้ ทั้งหมด 5 ลูก ได้แก่ พายุโซนร้อนไหหม่า นกเตน ไถ่ถาง เนสาด และนาลแก ทำให้ปริมาณน้ำในลุ่มน้ำแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำสาขาเกิดภาวะล้นตลิ่ง ทำให้เกิดน้ำท่วม แต่มีปริมาณน้ำฝนตกในพื้นที่น้อยกว่าปีอื่นๆ

2.3 พื้นที่น้ำท่วมในอดีต (พ.ศ. 2550 – 2559)

พื้นที่น้ำท่วมในอดีตจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ของตำบลอมฤต อำเภอฝักไ้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีพื้นที่ประสบภัยน้ำท่วม ในระยะเวลา 10 ปี (พ.ศ. 2550 – 2559) เฉลี่ย 66.32 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 27.35 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยพื้นที่เป็นที่ลุ่มต่ำ และเป็นพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก รวมทั้งเป็นพื้นที่รับน้ำจากลุ่มน้ำเจ้าพระยา ก่อนที่จะไหลลงสู่กรุงเทพฯ จึงทำให้พื้นที่มีน้ำท่วมเกือบทุกปีที่ปริมาณน้ำในลุ่มน้ำเจ้าพระยามีการล้นตลิ่ง สอดคล้องกับ สถิติย์ จันทรทิพย์ และคณะ (2557) ที่ว่าในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาลุ่มน้ำเจ้าพระยาประสบปัญหาทั้งน้ำท่วมและน้ำแล้งเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ทำให้ช่วงเวลาที่เกิดฝนและปริมาณฝนเกิดความแปรปรวนไปจากค่าเฉลี่ย เป็นปัญหาต่อการบริหารจัดการน้ำและส่งผลกระทบต่อภาคการเกษตร

2.4 ความเปราะบางของพื้นที่ตำบลอมฤต

จากการประเมินความเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยพิจารณาความเปราะบางเป็น 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความสามารถในการรับมือ พบว่า ชาวนาจะรีบเกี่ยวข้าว ก่อนที่น้ำจะท่วมนา ชาวนา เตรียมคันกันน้ำ และชาวนามีการขยับช่วงเวลาในการทำนา ก่อนฤดูน้ำ

หลาก 2) ความอ่อนไหว พบว่า น้ำท่วมนาข้าว น้ำมียอดต้นข้าวนานมากกว่า 3 วัน ข้าวจะตายหมด และ 3) การเปิดรับ พบว่า ชาวนาเสี่ยงต่อปัญหาน้ำท่วมจากฝนตกหนัก เนื่องจากเป็นพื้นที่ลุ่ม เป็นพื้นที่รับน้ำเพื่อชะลอการไหลของน้ำเข้าสู่กรุงเทพฯ ที่สอดคล้องกับ สุกัลยา หมวดทอง (2557) ที่แบ่งความเปราะบาง เป็น 3 องค์ประกอบ คือ ความสามารถในการรับมือ ความอ่อนไหว และการเปิดรับ และ กรีนเนท (2554) ที่กล่าวว่า ความเปราะบาง ประกอบด้วย การเปิดรับต่อภัยจากภูมิอากาศ (exposure) ทั้งชนิดของภัย ขนาดของภัย และอัตราความผันผวนของภูมิอากาศ ระดับของความอ่อนไหวของระบบเมื่อเกิดภัยจากภูมิอากาศ (sensitivity) และความสามารถในการปรับตัว (adaptive capacity) ของระบบในการรับมือกับภัยจากภูมิอากาศ

จากการประเมินความเสี่ยงเบื้องต้นต่อการเกิดน้ำท่วม เทียบกับความเปราะบาง โดยพิจารณาความถี่ของการเกิดในระยะเวลา 10 ปี (พ.ศ. 2550 – 2559) พบว่า ความถี่ในการเกิดในระยะเวลา 10 ปี อยู่ในระดับ 8 และความรุนแรงของพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ อยู่ในระดับ 9 โดยสามารถคำนวณค่าความเสี่ยงของพื้นที่ เท่ากับ 72 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ พบว่า พื้นที่ตำบลอมฤต อำเภอดักไถ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความเปราะบางต่อการเกิดน้ำท่วม อยู่ในระดับสูง ซึ่งหมายถึง พื้นที่ตำบลอมฤต อำเภอดักไถ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความเสี่ยงต่อการเกิดน้ำท่วม เนื่องจากพื้นที่เป็นพื้นที่ลุ่ม โดยรับน้ำมาจากลุ่มน้ำเจ้าพระยา เพื่อชะลอการไหลของน้ำเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ในช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนพฤศจิกายน ซึ่งสร้างความเสียหายต่อพื้นที่นาข้าว และที่อยู่อาศัย สอดคล้องกับผลการศึกษาของจันทร์ฉาย ทองสุข (2540) ที่พบว่าพื้นที่โดยทั่วไปของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นพื้นที่ลุ่ม มีระดับเฉลี่ยอยู่ในช่วง 3-6 เมตร และพื้นที่ที่ถูกน้ำท่วมซ้ำซาก ได้แก่พื้นที่ริมสองฝั่งแม่น้ำ และผลการวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยโดยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ปรากฏว่า ร้อยละ 34.75 ของพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นพื้นที่เสี่ยงสูง ร้อยละ 38.72 ร้อยละ 20.71 และร้อยละ 5.82 เป็นพื้นที่เสี่ยงปานกลาง เสี่ยงน้อยและไม่เสี่ยง ต่อการเกิดอุทกภัยตามลำดับ โดยมีพื้นที่นา 406,943 ไร่ และพื้นที่อยู่อาศัย 101,071 ไร่ เป็นพื้นที่เสี่ยงสูงต่อการเกิดอุทกภัย

3. แนวทางการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในตำบลอมฤตอำเภอดักไถ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

จากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้นำชุมชน และเกษตรกรที่อยู่ในตำบลอมฤต จำนวน 75 คราวเรือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นหัวหน้าครัวเรือน ซึ่งส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 64 อายุของกลุ่มตัวอย่าง มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 53.97 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 53.5 สำหรับหน้าที่ในชุมชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 94.6 เป็นลูกบ้าน และกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 4 คน สำหรับในด้านการประกอบอาชีพหลัก พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 93.3 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ทำนา

ปลูกข้าว) และในด้านการประกอบอาชีพรอง พบว่า ร้อยละ 72 มีอาชีพรอง (ทำสวน และค้าขาย) ในด้านการทำการเกษตรกรรม พบว่า ที่ดินที่ใช้ทำนาปลูกข้าว มีการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง ร้อยละ 82.7 ชาวนามีพื้นที่ที่ดินในการทำนา เฉลี่ยประมาณ 32.1 ไร่ และลักษณะการทำนาในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.0 ทำทั้งนาปี และนาปรัง โดยมีวัตถุประสงค์ในการทำนา พบว่า ร้อยละ 94.7 ทำเพื่อขายอย่างเดียว

3.2 ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่าง ด้านความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ครอบคลุม 5 ประเด็น คือ 1) อากาศร้อนขึ้น 2) เกิดลมพายุบ่อยขึ้น 3) ฤดูเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอน 4) ขาดน้ำ/น้ำแล้ง และ 5) น้ำท่วม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มากกว่าร้อยละ 65.3 ที่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าสภาพภูมิอากาศในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลง คือ อากาศร้อนขึ้น เกิดลมพายุบ่อยขึ้น และน้ำท่วม ซึ่งเหมือนกับฤทธิ์เดชสุดา และคณะ (2557) พบว่ารับรู้จากข่าวสารและสังเกต ความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น จำนวนของสัตว์ป่าและแมลงที่ลดลง อากาศที่สูงกว่าปกติ การล่าช้าของฤดูฝน และการขาดแคลนแหล่งน้ำในการทำการเกษตร และสมพร คุณวิจิต และคณะ (2558) พบว่า การรับรู้ของชาวนาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ใน 5 รูปแบบหลัก คือ อากาศร้อนขึ้น เกิดลมพายุบ่อยขึ้น ฤดูกาลเปลี่ยนแปลงไปไม่แน่นอน ขาดน้ำ/น้ำแล้ง และน้ำท่วมบ่อยขึ้น

3.3 ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

3.3.1 ผลกระทบต่อการเกษตรกรรม (การทำนาและการเกษตรอื่นๆ)

ผลกระทบของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษา ที่ได้รับจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในด้านการทำนา คือ

- 1) แมลง (เพลี้ย) รวมทั้งการระบาดของหอยเชอร์รี่ และโรคพืชมากขึ้น
- 2) ต้นข้าวเสียหายจากภาวะน้ำท่วม เนื่องจากในพื้นที่น้ำท่วมทุกปี และจะมีการท่วมนานกว่า 4 สัปดาห์ ทำให้ต้นข้าวเสียหาย
- 3) นาข้าวมีการขาดน้ำในฤดูแล้งบางปี ทำให้ในปีนั้นทำนาปรังไม่ได้
- 4) ต้นทุนการทำนาสูงขึ้น เนื่องจากการต้องใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และต้องใส่ปุ๋ยเพื่อเพื่อผลผลิตข้าว

โดยผลกระทบต่อการเกษตรกรรม สอดคล้องกับสมพร คุณวิจิต และคณะ (2558) ที่ว่าผลกระทบที่เกิดขึ้น ได้แก่ มีแมลงพืช/โรคพืชมากขึ้น ต้นข้าวเสียหาย/นาข้าวเสียหายจากภัยธรรมชาติ ดินเค็มจากภัยแล้ง ผลผลิตข้าวเสียหาย ต้นทุนการทำนาสูงขึ้น

จากการสอบถามโดยใช้แบบสอบถาม พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศมีผลต่อการเกษตรกรรม อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 90.7 โดยกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศมีผลต่อการทำนา ทำให้น้ำท่วมเกิดความเสียหาย สอดคล้องกับวิเชียร เกิดสุข และคณะ (2555) พบว่า ระบบเกษตรของทุกชุมชนศึกษาที่มีความเสี่ยงทั้งน้ำท่วมและฝนแล้ง มีผลกระทบต่อผลผลิตข้าวเป็นอย่างมาก และวิเชียร เกิดสุข และวชิราพร เกิดสุข (2552) พบว่า ผลกระทบแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศทำให้ผลผลิตข้าวเสียหายเฉลี่ยร้อยละ 64.6

3.3.2 ผลกระทบต่อการดำรงชีวิต

ผลกระทบของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษา ที่ได้รับจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ในด้านการดำรงชีวิต คือ

- 1) บ้านเรือนและทรัพย์สินเสียหายจากภัยธรรมชาติ (น้ำท่วม)
- 2) ทำให้เสียสุขภาพจิตและสุขภาพกายจากภาวะน้ำท่วมและการที่ลมฟ้าอากาศแปรปรวน
- 3) รายได้ของครัวเรือนลดลง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ จากการเกิดภาวะน้ำท่วม ทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่มีรายได้ในช่วงที่เกิดน้ำท่วม

จากการสอบถามโดยใช้แบบสอบถาม พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิต อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 65.4 โดยกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศมีผลต่อดำรงชีวิต แต่ด้วยความเคยชินต่อภาวะน้ำท่วม ทำให้ผลกระทบต่อวิถีชีวิต เป็นเรื่องที่ไม่ค่อยรู้สึก เนื่องจากสามารถรับมือกับภาวะน้ำท่วมได้ เพราะสาธารณูปโภคไม่ขัดข้อง สามารถดำเนินชีวิตได้ปกติ สอดคล้องกับวิเชียร เกิดสุข และคณะ (2555) ที่ว่า ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศมีผลต่อความเป็นอยู่ การดำรงชีพ และกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก และวิเชียร เกิดสุข และวชิราพร เกิดสุข (2552) พบว่า ผลกระทบแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ ส่งผลให้ครัวเรือนชาวนาจำนวนมากถึงร้อยละ 76.12

3.4 แนวทางการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

แนวทางการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พบว่าควรต้องมีการดำเนินการดังนี้

3.4.1 การปรับตัวในการทำการเกษตรกรรมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- 1) ปรับเปลี่ยนพันธุ์ข้าว โดยทำการสลับพันธุ์ข้าวในแต่ละฤดูการทำนา
- 2) ปรับเปลี่ยนการปรับปรุงดิน โดยมีการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ปรับสภาพดิน รวมทั้งมีการปลูกถั่วเพื่อเพิ่มแร่ธาตุให้กับดิน
- 3) ปรับเปลี่ยนปฏิทินทำนา ปรับช่วงเวลาในการทำนา โดยมีการเช็คข่าวเกี่ยวกับระดับน้ำในฤดูน้ำหลาก เพื่อเลื่อนฤดูการทำนา หรือการปลูกข้าวหนีน้ำท่วม
- 4) จัดหา/จัดเก็บน้ำเพื่อทำนา โดยส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝน และน้ำจากชลประทาน
- 5) ทำอาชีพเสริมในช่วงที่ไม่สามารถทำนาได้ เช่นการเลี้ยงไส้เดือนทำปุ๋ยมูลไส้เดือน เพาะเห็ด หรือรับจ้างทั่วไป

โดยการปรับตัวในการทำการเกษตรกรรมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สอดคล้องกับกรณีการ ธรรมพาณิชย์ และคณะ (2558) ที่พบว่าเกษตรกรปลูกข้าวในทุ่งระโนดได้มีการปรับตัวเพื่อรับมือกับความเสียหายจากเหตุการณ์ น้ำท่วม โดยการเลื่อนปฏิทินปลูกข้าว และสมพร คุณวิจิต และคณะ (2558) พบว่าการปรับตัวของชาวนาต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในด้านการทำนา ได้แก่ ปรับเปลี่ยนพันธุ์ข้าว ปรับเปลี่ยนวิธีการหรือกระบวนการทำนา ปรับเปลี่ยนการบำรุงดิน และปรับเปลี่ยนปฏิทินการทำนา ส่วนกลยุทธ์สนับสนุน ได้แก่ รวมกลุ่มปลูกข้าว ลดการทำนาปรัง รวมกลุ่มแปรรูปข้าว และสินค้าเกษตรชุมชน จัดหา/จัดเก็บเพื่อการทำนา ตั้งกองทุนหมู่บ้านเพื่อการรับมือกับผลกระทบการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

3.4.2 การปรับตัวในการดำรงชีวิตเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- 1) เตรียมความพร้อม โดยติดตามข่าวสารอยู่เสมอ ฟังคำเตือนจากเสียงตามสาย และผู้นำหมู่บ้าน
- 2) เตรียมอุปกรณ์ในการรับมือ ได้แก่ เรือ เครื่องสูบน้ำ
- 3) เตรียมข้าวสาร อาหารแห้ง และน้ำดื่มมาใช้

โดยการปรับตัวในการดำรงชีวิตเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สอดคล้องกับ ชนิกา ไหล่แท้ และคณะ (2557) ที่พบว่าการรวมกลุ่มทางสังคมเพื่อรับข่าวสารและให้ความช่วยเหลือเป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวของครัวเรือนได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. การศึกษาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร ภายใต้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
2. การศึกษาระดับความรุนแรงของความเสียหายของผลผลิตและความถี่ที่เกิดขึ้นจากการแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี